

УДК

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

FORMATION OF COMPETITIVENESS OF DOMESTIC ORGANIC PRODUCTS

*ІЛЬІН О.А., ЛИХОПУД О. І.**

здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

Орієнтація на органічне сільськогосподарське виробництво сприятиме становленню вітчизняного виробника на світовому ринку як виробника екологічно безпечних продуктів харчування та підвищенню конкурентоспроможності національної економіки. Визначено переваги та недоліки виробництва органічної сільськогосподарської продукції, що впливають на її конкурентоспроможність.

Ключові слова: конкурентоспроможність органічної продукції, органічна сільськогосподарська продукція, раціональне використання природних ресурсів.

The article defines the essence of product competitiveness. It is noted that the focus on organic agricultural production will contribute to the formation of a domestic producer on the world market as a producer of environmentally friendly food and increase the competitiveness of the national economy. The advantages and disadvantages of organic agricultural production that affect its competitiveness are identified.

Key words: competitiveness of organic products, organic agricultural products, rational use of natural resources.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний стан економіки України супроводжується низкою невирішених проблем, серед яких однією з важливіших для більшості українських підприємств є проблема досягнення та збереження певного рівня конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність продукції підприємства є основною категорією у системі видів конкурентоспроможності, адже саме від неї залежить можливість підприємств, галузей, регіонів та національного господарства адаптуватись до умов динамічного ринкового середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз літературних джерел, присвячених питанням конкурентоспроможності продукції підприємства свідчить, що вона є основною вихідною ланкою у системі забезпечення конкурентоспроможності усіх рівнів та підсистем соціально-економічної системи. У той же час, не спостерігається єдності у підходах, щодо визначення її сутності. Це багато у чому визначає і відмінності у її оцінці, способах управління та неможливості досягати поставлених стратегічних та тактичних завдань щодо підвищення її рівня. Так, конкурентоспроможність продукції розглядають як можливість збуту товару на ринку [7, с.7], здатність продукції відповідати ринковим запитам [5, с. 11], ступінь привабливості товару для реального споживача [с. 21], сукупність споживчих та вартісних переваг що виокремлюють товар з-поміж аналогів [8, с. 155; 4, с. 10; 2, с.65], рівень компетенції [1, с. 41; 3, с.45] тощо.

Формулювання цілей статті. Ціллю статті є аналіз проблем формування конкурентоспроможності вітчизняної органічної сільськогосподарської продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. При визначенні сутності конкурентоспроможності продукції у сучасних умовах доцільно брати до уваги усю сукупність економічних, техніко-технологічних, екологічних, нормативних, естетичних та інших параметрів. Також слід зазначити, що конкурентоспроможна продукція повинна задовольняти вимоги не лише споживача, а бути звернена на виробника та інших учасників у процесі руху

* Науковий керівник – Смігунова О.В., к.е.н, доцент

продукції. Мова іде про взаємоузгодження інтересів та задоволення їх потреб.

На сьогодні безпека харчових продуктів і продовольчої сировини відноситься до ключових факторів, що визначають здоров'я населення. З огляду на це, до найважливіших стратегічних завдань аграрної політики України належить необхідність поступового переходу агропромислового сектору національної економіки на екологічно безпечний рівень розвитку сільського господарства [1].

Перехід на виробництво органічної сільськогосподарської продукції супроводжується зростанням собівартості одиниці продукції через введення додаткових операцій задля забезпечення екологічності сировини, матеріалів чи умов виробництва. Ціна на органічну сільськогосподарську продукцію залежить не тільки від витрат виробництва, а й від попиту і пропозиції, обсягу інвестицій, платоспроможності споживачів, цінової політики та якості продукції.

Спеціалізація сільського господарства на органічному виробництві забезпечить активізацію на переорієнтацію на виробництво екологічної продукції в Україні, позиціонування українського виробника на світовому ринку як виробника екологічно безпечних продуктів харчування та конкурентоспроможність національної економіки в цілому.

На сьогоднішній день якість та безпека сільськогосподарської продукції регулюється великою кількістю законодавчо-правових документів. Так, державні стандарти описують загальні вимоги щодо технології виробництва продуктів харчування, особливо щодо продукції дитячого харчування. Проте, на думку науковців діюча законодавча база наразі не здатна забезпечити умови, необхідні для виробництва екологічно безпечної продукції сільського господарства, а отже, не сприяє забезпеченню її конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Згідно загальнонаукового підходу, факторами формування конкурентоспроможності органічної, екологічно безпечної сільськогосподарської продукції є, зокрема, техніко-технологічний рівень і її якість, тобто здатність задовольняти потреби визначеної категорії споживачів. При цьому конкуренція проявляється на двох рівнях: держави та підприємства. Для оцінки рівня конкурентоспроможності органічної сільськогосподарської продукції на державному рівні пропонують застосовувати систему загальних індикаторів, що згруповані за наступними ознаками: динаміка ринку екологічно безпечної продукції сільського господарства; наявність вітчизняних потужностей для виробництва еко безпечної сільськогосподарської продукції; наявність «екологічних» природних ресурсів; присутність державної підтримки галузі; забезпеченість трудовими ресурсами; інвестиційно-інноваційний клімат; спрямованість на зовнішній ринок; імідж країни як надійного виробника екологічно безпечної продукції.

Крім того, конкурентоспроможність справляють вплив також політичні, економічні та соціально-психологічні чинники.

На рівні підприємств оцінку конкурентоспроможності органічної аграрної продукції варто проводити, базуючись на матричні або індикаторні методи, що дають можливість провести порівняння підприємства з конкурентами.

В останні роки в Україні відмічена активізація конкурентної політики. Однак монопольний сектор економіки у ВВП займає більш ніж 40% (при нормі 10–12%), що й визначає несприятливі умови для конкуренції на досліджуваному ринку. Також факторами, що стримують конкуренцію, визначено: низька доступність капіталу; несприятливий інвестиційний клімат; нерівність конкурентних умов; неналежний рівень менеджменту якості на підприємствах; недостатній рівень інтеграції країни у світовий економічний простір; низька гнучкість ринку праці.

З-поміж переваг органічної сільськогосподарської продукції, що впливають на її конкурентоспроможність, виділяють: безпечність; захист природного середовища; смакові якості («природність» смаку); оптимальне співвідношення ціни і витрат.

Однак, має певні недоліками, що справляють негативний вплив на виробництво конкурентоспроможної органічної продукції: строки зберігання готової продукції; відсутність налагодженого механізму державного стимулювання; перевага економічним інтересам перед екологічними; низька поінформованість сільськогосподаровиробників; низький рівень розвитку ринку органічної продукції; відсутність державної системи сертифікації та маркування органічної

продукції; низька платоспроможність населення.

За умов, що склались, передумовами для забезпечення конкурентних переваг екологічного сільськогосподарського виробництва, визначено: встановлення необхідного рівня цінності органічної продукції для споживача; забезпечення її особливості та унікальності; підвищення економічної та екологічної ефективності органічного виробництва.

Так, досліджуючи маркетингові інструменти стимулювання реалізації органічної продукції на національному і міжнародних ринках, науковці [8;6] відзначили, що для збільшення довіри зарубіжних споживачів до органічних продуктів українські виробники повинні створювати чітко продуманий логотип, який вдало застосовуватиметься не лише на упакованні, а й у рекламних кампаніях через українські фільми, відеоролики та Інтернет-мережі; проводити відкриті заходи з частуванням та наданням інформації про виробництво, сертифікацію та їхню торгову марку.

Джерелами забезпечення конкурентних переваг органічної сільськогосподарської продукції науковці визначають: спрямованість на споживача; неухильне забезпечення належного рівня якості і збереження довкілля; сприяння поширенню ідеї необхідності раціонального використання природних ресурсів; сприяння нововведенням; оперативність прийняття управлінських рішень.

Висновки. Таким чином, конкурентоспроможність органічної сільськогосподарської продукції на ринку залежить від: системи контролю за якістю органічної сільськогосподарської продукції на всіх етапах виробництва та збуту; розробки та впровадження відповідних стандартів на агропромислову продукцію; рівня розвитку інфраструктури та вдосконалення законодавчо-нормативної бази; належного інформаційного забезпечення; врахування економічних та екологічних методів управління якістю продукції; впровадження нових технологій та параметрів упаковки і маркування продукції.

Література.

1. Агроекологія: Теорія та практикум. / В.М.Писаренко, П.В.Писаренко, В.І.Перебийніс та ін. Полтава : Видав-во „Інтер Графіка”, 2003. 318 с.
2. Васильков В. Організація виробництва : навч. Посібник. Київ : КНЕУ, 2003. 524 с.
3. Гаркавенко С. Маркетинг : підручник. 5-те вид. доп. Київ : Лібра, 2007. 720 с.
4. Дименко Р. Конкурентні стратегії як засіб забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Економіка розвитку. 2011. № 3 (39).
5. Єремєєва Н.В., Калачов С.А. Конкурентоспроможність товарів і послуг. Колос, 2006. 192с
6. Ліфиць І.М. Теорія і практика оцінки конкурентоспроможності товарів і послуг. Юрайт-М, 2001. 2 -е видання. 224 с.
7. Пішли в онлайн: нові правила експорту органічної продукції. URL : <http://agravery.com/uk/posts/show/pisli-v-onlajn-novi-pravila-eksportuorganicnoi-produkcii>.
8. Степаненко Г. Комплексна оцінка конкурентоспроможності тваринницької продукції. Агроекономіка. 1998. № 9. С. 7-8.
9. Шпак Г.М. Мотивація розвитку органічного виробництва в Україні. Науковий журнал «Економіка України». 2015. № 7 (644). С. 58-71.

